

AHMED ZİYAÜDDİN GÜMÜŞHANEVÎ HAZRETLERİ'NİN 125. ÖLÜM YILDÖNÜMÜ

BÜYÜK ÂLİM AHMED ZİYAÜDDİN GÜMÜŞHANEVÎ HAZRETLERİ'NİN 125. ÖLÜM YILDÖNÜMÜ

(Doğumu: 1813 Gümüşhane – Vefatı: 13 Mayıs 1893 İstanbul)

AHMED ZİYAÜDDİN GÜMÜŞHANEVÎ HAZRETLERİ KİMDİR?

Hazırlayan: Niyazi Karabulut – Eğitimci Yazar

Gümüşhânevî 1228/1813 senesinde Gümüşhane'nin Emirler Mahallesi'nde dünyaya geldi. Adı Ahmed olup, daha çok Ziyaüddin mahlası ve Gümüşhanevî nisbeti ile meşhur olmuştur.

Babasının adının Mustafa ve dedesinin adının Abdurrahman olduğunu künyesinden öğreniyoruz. Babası hayatını ticaretle kazanan bir kimse idi. Gümüşhânevî'nin çocukluğundan beri ilim tahsiline ayrı bir merakı olduğu ve beş yaşında Kur'ân-ı Kerîm'i hatmettiği, sekiz yaşına geldiğinde Kaside-i Bürde, Delâil-i Hayrât ve Hizb-i A'zâm adlı eserleri hatmedip bu eserlerden icazet aldığı bilinmekte.

Gümüşhane'de ki hocalarının isimleri kendisinin talebelerine verdiği icazetnamelerden öğrenildiğine göre şöyledir. Şeyh Salim, Şeyh Ömer el-Bağdadi, Şeyh Ali el-Vefai ve Şeyh Ali...

On yaşlarına geldiğinde ailesiyle birlikte Trabzon'a göç eder. Trabzon'daki âlimlerden sarf, nahiv ve fıkıh dersleri almaya başlar. Ticari alış-veriş için amcasıyla İstanbul'a geldiğinde onsekiz yaşlarındadır. Bu seyahat tarih olarak 1247/1831 yılına rastlamaktadır. Ağabeyisinin askerden döndüğünü İstanbul'da haber alır. Babasının verdiği sözü göz önünde bulunduran Ahmed, gerekli malzemeleri satın alıp amcasına teslim ettikten sonra Trabzon'a onunla dönmeyeceğini, ilim tahsili için İstanbul'da kalmaya karar verdiğini münasip bir dille amcasına anlatır.

İstanbul'da Bayezid Medresesi'nde yapayalnız kalmaya başlar. Hikmet, Ahbâr, Tasavvuf ve Fen gibi aklî-naklî ilimleri tahsil eder. Hocasının vefatının ardından Mahmutpaşa Medresesi'nde bir hücreye yerleşerek kendisini ilimde derinleştirir.

Mevlânâ Hâlid-i Bağdadî Süleymaniye menşeli el-Ervâdî'yi O'nun irşadı ile görevlendirir. Mahmud Paşa Medresesi'nde Abdülaziz, Abdülmecid ve II. Abdülhamid'in hocası Abdullah el-Mekkî el-Erzincanî'nin halifesi ve daha sonra kendisine intisap eden Şehri Hafız Muhammed Emir el-İstanbulî ile Erzincan'lı Nakşî Şeyhi Kürd Hoca namıyla bilinen Abdurrahman el-Harpûtî'den ders okumuştur. Onüç yıllık tahsil hayatı sonunda 1844'de icazet almıştır.

Gümüşhânevî (ks), icâzet aldıktan sonra Bayezid ve Mahmud Paşa Medreselerinde müderrisliğe başlar. Bir yandan hocalık yaparken bir yandan da ilmî eserler tertip ve te'lîfine çalışır. Geceli gündüzlü otuz yıl eser telif etmekle meşgul olur. Bir yandan da gittikçe ders halkasını genişletir. Öyle ki ders halkasına katılanların sayısı binlerle ifade edilir.

Trablus Şam Müftüsü diye anılan Ahmed b. Süleyman el-Ervâdî ile karşılaşır. Ervadi Şam'dan kendisi için geldiğini anlatır Gümüşhanevî de O'na intisap eder. O'nun manevî murakabesi altında seyr-u sülûkunu tamamlar.

1848'de şeyhi Ervâdî'den Nakşibendiyye, Kâdiriyye, Kübreviyye, Çeştiyye, Sühreverdiyye, Şâzeliyye, Desûkiyye, Halvetiyye, Müceddidiyye, Mazhariyye, Rifâiyye, Hâlidîyye tarikatlarından hilâfet-i tâmme ile icazet alır.

1864'de başladığı haftalık sohbetlerde Râmûzü'l-Ehâdis'in şerhedilmesi ve yorumlandırılması ile Levâmiu'l-Ukûl adlı eserini meydana getirmiştir. On altı yıl müritlerine Nakşibendiyye ve Hâlidîyyeusûlü zikir tâlim etmiş ve Hatme-i Hace zikri icra eylemiştir.

Halifelerinden Kastamonulu Hasan Hilmi Efendi'nin gayretleriyle beş vakit ibadete açık hale getirilen Fatma Sultan caminin bitişiğine Gümüşhânevî (ks)

tarafından onaltı odalı bir ev ile bir de tekke yaptırılıp vakfedilmiştir. Ev ve tekke yapımından sonra Gümüşhanevi hazretleri buraya taşınmış, bu cami ve eklentileri zamanla “Gümüşhâneli Dergâh-ı Şerîfi” diye şöhret bulmuştur. O’nun Bâb-ı Alî’nin tam karşısında yer alan, metruk bir camiyi ihyâ ederek, idare merkezine böyle yakın bir yeri tekke olarak seçmesi devlet erkanına tesir etme anlayışın bir tezâhürüdür. Kendi zamanında hem bir tekke, hem de bir “dârü’l-hadîs” hüviyeti kazanan dergahına Sultan Abdülmecid, Sultan Abdülaziz, Sultan II. Abdülhamid ve daha bir çok devlet adamının zaman zaman gelerek sohbet ve derslerine iştirak etmeleri, müritleri arasında Arap Mehmed Ağa, Erkân-ı Harb livalarından Münib Bey, saray doktorlarından Emin Paşa, Reîsü’l-Ulemâ Tikveşli Yusuf Ziyâeddin Efendi gibi zatların yer alması, O’nun ne derece etkili ve hürmet edilip sözü dinlenen bir şahsiyet olduğunu göstermektedir.

II. Abdülhamid ile hususî bir yakınlıklarının bulunduğu özel istişare ve toplantılarının olduğu da bilinmektedir.

Ziyâüddin Hazretleri, o devirde yeni kurulmaya başlanan ve faizle çalışan bankalara bir alternatif olarak, müridlerinin ellerinde bulunan para, altın gibi menkul kıymetleri bir araya toplayarak bir yardım ve borç sandığı kurdu muştur. Gümüşhânevî (ks) tekkesinde kurduğu yardımlaşma ve yatırım sandığında biriken sermaye ile büyükçe bir matbaa satın alarak, ilmî eserlerin ilim erbabına bedelsiz ve hediye usulü dağıtılarak, ilmin daha verimli ve yaygın hale getirilmesine gayret göstermiştir. Aynı sermayeden tahsis edilen beşyüzer altınlık vakıflarla İstanbul, Bayburt, Rize ve Of’ta onsekizbin ciltlik dört ayrı kütüphane tesis edilerek ilmin Anadolu’da da yayılmasını temin etmeye çalışmıştır.

İlmi sahada eserler telif eden Gümüşhânevî, aynı zamanda irşad faaliyetlerini yürütmüş, yeri gelince cihad katılmış, silaha sarılmıştır. Cihadın Kuranî bir emir yani farz olduğundan hareketle 93 Harbi diye bilinen Osmanlı-Rus savaşlarına iştirak ederek cephede bizzat çarpışmıştır. 1294 senesinde Trabzon, Gümüşhane, Erzurum yolu ile inatçı ve kahrolası Rusya ile Allah’ın yardımını alan/savaşlarda galip olan Devlet-i Aliyye arasında yapılan Kars savaşına gitti. Ramazan ayında Kars’tan Of’a döndü, orada birkaç gün, müderrisin-i kiramdan 70 kişiye hadis okuttu ve onlara ilm-i hadisten icazet verdi. Orada hadis, tarikat, feyz ve bereket neşretti. Gönüllü olarak gittiği bu savaşın kesintiye uğradığı bir ara Of’a gelerek tarikat neşrinde ve irşad hizmetinde bulunmuş, savaş başlar-başlamaz muharebe meydanına tekrar dönmüştür.

Bütün eserlerini Arapça yazmış olması, Mısır’daki derslerini Arapça takrîri onun yazacak ve okutacak derecede Arapça’ya vukûfiyetinin dolayısıyla ilmî kudretinin delilidir.

Hadis ilmine yaptığı hizmetlerden dolayı “Muhaddisîn-i Rûm”, “Hâtimetü’l-Muhaddisîn” gibi unvanlarla da anılan Gümüşhânevî’nin bu gayretleri meyvesini vermiş ve Gümüşhâneli Dergâhı bir Dârü’l-Hadîs hüviyetine bürünmüştür.

Oflu Yusuf Sevki Efendi’nin yazmış olduğu risalede yazmış olduğu eserlerin sayısı 53 olarak tespit edilmiştir.

Ahmed Ziyâüddîn Gümüşhânevî Hazretleri, ömründe iki defa hacca gitti. Birinci yolculuğunda İskenderiye ve Mısır’a uğradı. Buradaki enbiyâ ve evliyâ kabirlerini ziyaret etti. İlk haccından sonra altmış üç yaşında iken Şeyhü’l-Harem-i Nebevî Mehmed Emin Paşa’nın kızı Havva Seher Hanım’la evlenmiştir. İkinci hacc yolculuğuna ailesiyle beraber çıkmış, Mekke ve Medine’de pek çok kişi ile görüşmüştür. Bunlardan bazılarına hadis okutmuş, bazılarına da tarikat telkininde bulunmuştur. Hacc dönüşünde Mısır’a uğramış ve burada üç yıldan fazla kalmıştır. Bu süre zarfında Tanta, Kahire, Nâsırıyye, Câmiu’l-Ezher ve Seyyidinâ Hüseyin camilerinde Râmûz okutmuş, beş kişiye de tarikat hilâfeti vermiştir. Gümüşhânevî hazretleri 7 Zilkade 1311/13 Mayıs 1893 senesinde sabahleyin saat on

sularında ansızın gözünü açıp “Hepsini isterim Ya Kibriyâ’!” diyerek ahirete irtihal eylemiştir.

Kabri Süleymaniye Camii avlusunda Kanuni Sultan Süleyman türbesi yanındadır.

Allah rahmet etsin. Ruhu için Elfatiha.

AHMED ZİYAÜDDİN GÜMÜŞHANEVÎ HAZRETLERİ

HAYATI – ESERLERİ İÇİN TIKLAYINIZ

ahmed-ziyauddin-gumushanevi